

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 30 november 2020
– Gruppen för utländska studerande

Saken

Rätt till svenskt studiestöd för EU-
medborgare

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden beslutar att NN ska ses som försörjningsberoende barn till en migrerande arbetstagare i Sverige. CSN ska pröva ansökan med denna förutsättning.

Överklagandenämnden upphäver det överklagade beslutet och återförvisar ärendet till CSN för en ny prövning av ansökan.

Överklagandenämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § tredje stycket studiestödslagen inte överklagas.

Ärendet

NN, som är medborgare i Tyskland, ansökte om studiestöd för läsåret 2020/2021. I samband med ansökan uppgav NN bland annat följande. Hon har bott i Sverige sedan den 12 augusti 2019. Hon bor med sina föräldrar och hennes mamma arbetar i Sverige. Hon har själv arbetat under perioder i Sverige men hon är beroende av sina föräldrar för sin försörjning.

CSN avslog ansökan med motiveringen att NN, som utländsk medborgare, inte uppfyller villkoren för att få rätt till svenskt studiestöd varken enligt EU-rätten eller enligt svenska bestämmelser. CSN bedömde vidare att det inte fanns särskilda skäl att bevilja henne sådan rätt. I beslutet framhöll CSN att NN inte visat att hon är varaktigt ekonomiskt beroende av sin förälder.

NN överklagade beslutet och anförde i huvudsak följande. Hon har visat med flera bilagor att hon är beroende av sina föräldrar och inte kan försörja sig själv. Hon flyttade till Sverige år 2019 och försökte komma in på arbetsmarknaden. Hon har arbetat lite men det har varit svårt på grund av corona.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet med ett yttrande.

NN har, efter att ha tagit del av CSN:s yttrande, inkommit med ytterligare synpunkter.

Därefter inkom CSN:s rättsavdelning, efter begäran av nämnden, med ett tilläggsyttrande och anförde bland annat följande:

NN redovisar arbeten i Sverige. CSN anser dock att hon, med undantag för någon månad, har arbetat i mycket liten omfattning. Arbetet anses vara alltför marginellt för att hon ska anses vara migrerande arbetstagare i Sverige under studietiden. [...]

NN:s mamma är migrerande arbetstagare i Sverige under den studietid som NN ansökt om studiemedel för. Eftersom NN har fyllt 21 år kan hon endast beviljas studiemedel som barn till migrerande arbetstagare om hon kan styrka att hon är beroende av sin mamma för sin försörjning (3 a kap. 2 § första stycket UtL¹). För att NN ska anses vara försörjningsberoende ska det framgå att behovet av ekonomisk hjälp ska ha funnits redan i ursprungslandet, eller i det land varifrån barnet har kommit, och barnet är fortsatt beroende av föräldern för sin försörjning (se bl.a. EU-domstolens dom i mål C-423/12 (Reyes) av den 16 januari 2014). [...]

Barn antas vara försörjningsberoende upp till 21 års ålder. NN kom till Sverige i augusti 2019. Eftersom hon då var under 21 år bör det antas att hon var försörjningsberoende av sin förälder redan i ursprungslandet.

För att en studerande över 21 år ska ses som försörjningsberoende barn till en migrerande arbetstagare ska det vara styrkt att det finns ett faktiskt beroendeförhållande mellan barnet och föräldern. Beroendeförhållandet bör kunna styrkas på vilket sätt som helst enligt principen om fri bevisföring. En sammanvägd bedömning av alla bevis och omständigheter i ärendet bör göras för att bedöma om barnet är beroende av sin förälder för sin försörjning eller inte. Enligt de uppgifter som inkommit i ärendet har NN haft vissa arbeten under sin tid i Sverige och därmed, åtminstone delvis, bidragit till sin egen försörjning. Att hon har arbetat i Sverige är en faktor som talar emot att hon är försörjningsberoende av sin mamma. Å andra sidan har NN:s arbeten, såsom konstaterats ovan, varit så marginella att hon inte kan anses vara migrerande arbetstagare i Sverige. Det får anses tveksamt om hon kunnat försörja sig helt själv utifrån detta marginella arbete. Andra omständigheter som talar för att NN är försörjningsberoende av sin mamma är att hon fortfarande, ända sen sin ankomst till Sverige, bor på samma adress som sin mamma. CSN anser inte att det faktum att NN fortfarande bor tillsammans med sina föräldrar ensamt kan anses vara tillräckligt för att styrka ett försörjningsberoende. NN har emellertid även skickat in bilder som visar att hon har emottagit pengar från sin mamma. Hon har vidare skickat in bilder på mobilabbonemang som är skrivet på mamman, men som enligt uppgift används av NN och CSN har inga uppgifter som tyder på att så inte är fallet.

Sammantaget får alla de omständigheter och bevis som inkommit i ärendet, att NN:s arbete varit marginellt, att hon fortfarande bor på samma adress som sin mamma, bilder på pengaöverföringar och på mobilabbonemang samt tillhörande förklaringar, anses vara tillräckliga för att NN ska ses som försörjningsberoende barn till migrerande arbetstagare i Sverige.

NN har fått ta del av CSN:s tilläggsyttrande.

¹ UtL – Utlänningslagen (2005:716).

Författningsbestämmelser m.m.

I 1 kap. 4 § studiestödslagen (1999:1395) anges följande. När det gäller rätt till studiestöd enligt denna lag, ska utländska medborgare jämföras med svenska medborgare om de på grund av anställning eller etablering som egenföretagare här i landet kan härleda rättigheter i fråga om sociala förmåner från

1. EU-rätten,
2. avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES),
eller
3. avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan, och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer. Första stycket gäller även familjemedlemmar som avses i 3 a kap. 2 § första stycket utlänningslagen (2005:716) till sådana utländska medborgare. Detsamma gäller sådana familjemedlemmar till svenska medborgare som avses i 3 a kap. 2 § andra stycket utlänningslagen, om den svenska medborgaren är anställd eller egenföretagare här i landet.

I 3 kap. 4 § samma lag anges följande. Studiemedel får lämnas till studerande som är svenska medborgare. Studiemedel får också lämnas till studerande som inte är svenska medborgare, om de studerande

1. är bosatta i Sverige och har permanent uppehållstillstånd här, och
2. har bosatt sig i Sverige huvudsakligen i annat syfte än att genomgå utbildning här. Kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 gäller inte för personer som har fått en varaktig anknytning till Sverige och som är
1. utländska medborgare med uppehållsrätt enligt 3 a kap. 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716),
2. schweiziska medborgare med uppehållstillstånd, eller
3. familjemedlemmar till schweiziska medborgare som avses i 2 och själva har uppehållstillstånd.

Studiemedel får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om den studerande har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller har beviljats ett uppehållstillstånd enligt den lagen eller om det finns särskilda skäl för att lämna studiemedel.

Av 6 § CSNFS 2006:7 framgår att den studerande för att på grund av förvärvsarbete uppfylla villkoret om en varaktig anknytning, efter den senaste inresan till Sverige i syfte att bosätta sig här ska

1. ha vistats i landet under en sammanhängande tid om minst två år, och
2. under vistelsen ha förvärvsarbetat i landet minst två år, på minst halvtid.

Prövningen enligt EU-rätten görs utifrån: Fördraget om europeiska unionens funktionssätt (FEUF), Europaparlamentet och rådets förordning (EU) nr 492/2011 av den 5 april 2011 om arbetskraftens fria rörlighet inom unionen, Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG om unionsmedborgare och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier samt praxis från EU-domstolen.

I artikel 21 FEUF anges bland annat följande.

1. Varje unionsmedborgare ska ha rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, om inte annat följer av de begränsningar och villkor som föreskrivs i fördragen och i bestämmelserna om genomförandet av fördragen.

I artikel 45 FEUF anges bland annat följande.

1. Fri rörlighet för arbetstagare ska säkerställas inom unionen.
2. Denna fria rörlighet ska innebära att all diskriminering av arbetstagare från medlemsstaterna på grund av nationalitet ska avskaffas vad gäller anställning, lön och övriga arbets- och anställningsvillkor.
3. Den ska, med förbehåll för de begränsningar som grundas på hänsyn till allmän ordning, säkerhet och hälsa, innefatta rätt att
 - a) anta faktiska erbjudanden om anställning,
 - b) förflytta sig fritt inom medlemsstaternas territorium för detta ändamål,
 - c) uppehålla sig i en medlemsstat i syfte att inneha anställning där i överensstämmelse med de lagar och andra författningar som gäller för anställning av medborgare i den staten,
 - d) stanna kvar inom en medlemsstats territorium efter att ha varit anställd där, på villkor som ska fastställas av kommissionen i förordningar.

I artikel 7.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 492/2011 av den 5 april 2011 om arbetskraftens fria rörlighet inom unionen anges att arbetstagaren ska åtnjuta samma sociala och skattemässiga förmåner som landets medborgare.

Överklagandenämndens bedömning

NN är EU-medborgare och bosatt i Sverige. Hon kan få rätt till svenskt studiestöd

1. på grund av uppehållsrätt och varaktig anknytning genom arbete eller sammanboende, eller
2. på grund av särskilda skäl till undantag.

NN uppfyller inte någon av förutsättningarna för att få studiestöd enligt den första punkten. Vad NN åberopat utgör inte heller sådana särskilda skäl som krävs för att studiemedel ändå ska kunna lämnas.

Fråga är därefter om NN kan härleda rätt till svenskt studiestöd från 1 kap. 4 § studiestödslagen som migrerande arbetstagare eller som försörjningsberoende barn till migrerande arbetstagare.

NN redovisar att hon arbetat i Sverige. Överklagandenämnden finner dock, i likhet med CSN, att det arbete som NN redovisar är av så ringa omfattning att det framstår som marginellt och sidoordnat (se bland annat EU-domstolens dom av den 7 september 2004 i mål C-456/02, Trojani, dom av den 4 juni 2009 i förenade målen C-22/08 och 23/08, Vatsouras och Koupatanze samt dom av den 4 februari 2010 i mål C-14/09, Genc). NN kan mot bakgrund härav inte anses som migrerande arbetstagare i Sverige.

Enligt EU-domstolens praxis anses barn vara försörjningsberoende av sina föräldrar upp till 21 års ålder (se EU-domstolens dom av den 15 december 2016 i de förenade målen C-401/15-C-403/15, Depesme m fl.). NN flyttade till sin föräldrar i Sverige i augusti 2019, dvs. innan hon fyllt 21 år, och hon får därför mot denna bakgrund antas ha varit beroende av sin förälder i ursprungslandet.

Även den som är över 21 år kan i vissa fall anses som försörjningsberoende barn till migrerande arbetstagare och härigenom härleda rättigheter ur EU-rätten. EU-domstolen har i mål C-423/12 Flora May Reyes, punkt 20, uttalat att det måste vara styrkt att det föreligger ett faktiskt beroendeförhållande för att en unionsmedborgares släkting i rakt nedstigande led, som är 21 år eller äldre, ska kunna anses vara "beroende för sin försörjning" av unionsmedborgaren. Ett liknande resonemang förs även i EU-domstolens mål C-1/05, Jia, punkt 42.

CSN har funnit att NN:s mamma är migrerande arbetstagare i Sverige. Av utredningen har vidare framkommit att NN bor hemma hos sina föräldrar, att hon själv endast arbetat i marginell omfattning, att mamman fört över pengar till NN samt att mamman står för kostnaderna för bl.a. hennes mobilabonnemang. Överklagandenämnden finner vid en sammantagen bedömning, i likhet med CSN, att NN ska ses som försörjningsberoende barn till en migrerande arbetstagare i Sverige enligt EU-rätten. Det får därför ankomma på CSN att på nytt pröva ansökan med denna förutsättning.

Robert Schött

Lisa Phiri

Beslutet har fattats av Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Schött, myndighetschef, Anita Enocksson, Hans Eklund, Martin Mörk, Jessica Levin och Helena Söderberg
Föredragande: Lisa Phiri

Kopia till CSN